

За лаштунками війни. Сталін, нацисти і Захід

КУПИТИ

Чи впевнені ви, що Друга світова війна закінчилася у 1945 році?

Кінець Другої світової війни мав принести «свободу» країнам, які постраждали від нацистської окупації, але для мільйонів людей вона не закінчилася до падіння комунізму. Влітку 1945 року багато країн Східної Європи просто змінили владу одного тирана, Адольфа Гітлера, на владу іншого — Йосипа Сталіна. Серед них і Україна. Чому так сталося? Це залишається одним з найбільш тривожних питань світової історії і лежить в основі дослідження Лоренса Ріса.

«За лаштунками Другої Світової» — це історія відносин Заходу з Йосипом Сталіним, розповідь, у якій використовуються матеріали, доступні лише з моменту відкриття російських архівів, а також свідчення очевидців цього періоду. Захопливе поєднання міжнародної політики та жахливого особистого досвіду мешканців пострадянського простору змусить вас переосмислити все, що ви знаєте про Другу світову війну.

Зміст

Вступ

Коаліція де-факто

Вирішальні моменти

Криза віри

Зміна вітру

Поділ Європи

Залізна завіса

Післямова

Подяки

Примітки

Вступ

Як гадаєте, коли закінчилася Друга світова війна? У серпні 1945 року, після капітуляції Японії?

Залежить як подивитися. Якщо закінченням війни вважати здобуття «свободи» країнами, що постраждали від нацистської окупації, тоді для мільйонів людей по-справжньому війна завершилася лише після падіння комунізму, а це кінець 1980-х — початок 1990-х.

Улітку 1945 року народи Польщі, Балтії та частини Східної Європи перейшли з-під влади одного тирана під владу іншого.

Саме для того, щоб вказати на цей неприємний факт, у 2005 році президенти Естонії та Литви відмовилися приїхати до Москви на «святкування» шістдесятої річниці «закінчення війни» в Європі.

Як сталася така несправедливість? Саме в цьому полягає одне з основних питань, на які намагається відповісти ця книжка.

Можливість розповісти цю історію з'явилася лише після падіння комуністичної системи. І причина не тільки в тому, що близько сотні свідків, з якими я спілкувався в Радянському Союзі та Східній Європі, за комуністичної влади не могли говорити відверто, а й у тому, що тільки

нещодавно відкрили доступ до найважливіших архівних матеріалів, які радянські уряди один за одним щосили намагалися приховувати. Ці документи дали змогу розповісти «закулісну» історію відносин Заходу зі Сталіним. Завдяки всьому цьому, я сподіваюся, книжка відкриє читачеві багато нового.

Мені пощастило: розпад Східного блоку дав можливість узятися за цю роботу. Звісно, коли в 1970-х роках я вивчав історію

Другої світової війни в школі, передбачити такий розвиток подій було неможливо. Тоді мій учитель історії обходив складні моральні й політичні питання участі Радянського Союзу у війні, здебільшого просто ігноруючи їх. У ті часи, у розпал Холодної війни, більшість людей поводитися з важкою спадщиною відносин Заходу зі Сталіним саме так. У центрі уваги був героїзм західних союзників — Дюнкерк, битва за Британію та «День Д». Звісно, про все це не можна забувати. Однак історія ними не обмежується.

До падіння комунізму роль Радянського Союзу в Другій світовій війні переважно не отримувала належного місця в нашій культурі, адже це було простіше, ніж визнати низку прикрих фактів. Скажімо, чи справді Британія причетна до жахливої долі, що спіткала 1945 року Польщу, ту саму країну, яку британці підписалися захищати й через яку вступили у війну? Особливо з огляду на те, що нам говорили, ніби це була війна проти тиранії? Якщо ж ми дійсно почнемо ставити собі важкі запитання (а ми маємо це робити), нам потрібно запитати себе про деякі найнезручніші речі. Чи можна звинувачувати когось на Заході в тому, що трапилося наприкінці війни? Як щодо видатних героїв британської та американської історії — Вінстона Черчилля і Франкліна Рузвельта?

Парадокс у тому, що найкращий спосіб знайти відповідь на всі ці запитання — зосередити увагу на декому зовсім іншому — на Йосипові Сталіні. По суті, у цій книжці йдеться про взаємодію між керівниками різних країн, однак саме Сталін посідає в ній чільне місце. До того ж, ставлення радянського вождя до війни можна по-справжньому зрозуміти через вивчення його поведінки безпосередньо перед тим, як він уклав коаліцію із Заходом.

Період із 1939 по 1941 рік, коли підписали нацистсько-радянський пакт, здебільшого не отримував належної уваги з боку громадськості. Звісно, його обходили увагою і в післявоєнному Радянському Союзі. Пригадую, як запитав одного росіянина після падіння Берлінського муру: «Що вам розповідали про нацистсько-радянський пакт у школі за радянських часів? Адже цю складну частину історії було важко пояснити?». У відповідь росіянин посміхнувся.

«Зовсім ні, — сказав він. — Тут не було нічого складного. Розумієте, про сам факт існування пакту Молотова—Ріббентропа я дізнався лише в 90-х роках, після розпаду Радянського Союзу». Стосунки Сталіна з нацистами вкрай важливі для розуміння того, якою людиною він був, адже принаймні на початковому етапі формування цих взаємин диктатор чудово з ними ладнав.

Між радянськими комуністами й німецькими нацистами було багато спільного — звісно, не з ідеологічного, а з практичного погляду. Обидві сторони надавали перевагу грубій силі. Обидві зневажали цінності, що їх люди на кшталт Франкліна Рузвельта вважали найважливішими, як-от свободу слова й верховенство права. Як наслідок, — і ми побачимо це вже під час першої зустрічі зі Сталіним у цій книжці, — радянський вождь навіть оком не змигнув, розтинаючи Європу на шматки спільно з міністром закордонних справ нацистської Німеччини Йоахімом фон Ріббентропом. Сталіну так і не вдалося досягти подібного рівня взаємного інтересу й порозуміння на жодному етапі його стосунків із Черчиллем і Рузвельтом.

Важливо також простежити за тим, як Радянський Союз здійснював окупацію сходу Польщі з 1939 по 1941 рік. Беззаконня, що чинили наприкінці війни в різних куточках окупованої Східної Європи (тортури, безпідставні арешти, депортації, фіктивні вибори та вбивства), багато в чому нагадувало дії радянської влади на сході Польщі. Окупація Східної Польщі Радянським Союзом на початку війни яскраво засвідчує — сутність сталінізму була очевидною із самого початку.

Отже, річ не в тому, що Черчилль і Рузвельт не знали, з яким режимом мають справу.

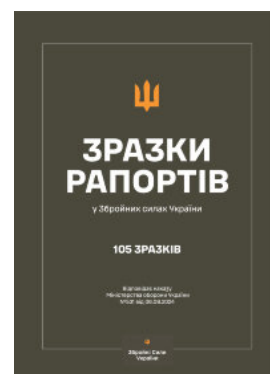
Рекомендована література

**Блокнот сержанта
(ЗСУ)**

**Папка для документів
(військовим ЗСУ)**

**Зразки рапортів у ЗСУ
+ наказ МОУ № 531**

WAR BOOKS
військова література

КУПИТИ